

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Akadémia-utca 7.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 frt
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Zsidó legátusok.

A szokás, hogy ifjú rabbi-jelölteink elmennek vidékre, hogy az istentiszteletnek diszét ünnepi szónoklatokkal emeljék, mindinkább megerősödik. Több vidéki városból értesülünk, hogy az új évi szónoklatokat a keresztény intelligencia nagy része is meghallgatta.

Nem tudjuk ugyan, mi rosszat tulajdonitanak ennek azok, kik soha jót zsidóban el nem ismernek, de tény, hogy nagy öröme szolgálhat mindnyájunknak az a körülmény, hogy felekezetünk ez uton is kimutatja a polgárosodás, a műveltség és a haladás iránti buzgalmát.

De legnagyobb dicséret illeti a fiatal hittudorokat is, kik átérzve feladatuk magasztosságát eljárnak a hivekhez, hogy hirdessék a hit szavait, hogy részesítsék a hiveket a gyönyörben, melyet a magyar hitszónoklat hallhatásának ritka öröme okoz.

Ezzel azonban éppen nem akarjuk beismerni, hogy lelkészeink eléggé magyarok nem volnának, hogy talán új nemzedékre kell várunk, melynek papjai majd magyarosodnak. Még ellenségeink sem mernek vele vádolni és jól tudjuk, hogy aránylag a zsidóság az a felekezet, melynek legtöbb községében, templomában a beligazgatás és istentisztelet teljesen magyar.

A rabbik szívesen gyakorolják magukat a magyar szónoklatokban. Hogy évtizedek előtt miért nem tették, annak okát könnyű kitalálni.

Hol tanult volna magyarul a zsidó lelkészjelölt? Hol szónokolhatott volna szabadon magyarul? Mikor az a nehez iga, melyet vallása miatt kellett túrníe, némileg engedett, a nemzetiség üldözésének igája alá kellett hajtania fejét.

Üldözték benne a magyart. Tiltva volt a magyar szó és bizony oly időt éltünk, melyben nagyon sok véres száju hazafi leborotváltatta bajuszát, hogy valahogyan össze ne téveszszék őt, mint gutschgesintert, más barbár rebelissel.

És midőn szabaddá lett a szó, volt-e felekezet, vagy volt-e nemzetiség, mely lelkesebben ragadta meg az alkalmat, hogy magyarrá, hű fiává e honnak

legyen, mint a zsidóság? A germán és szláv vidéken a zsidóság képezte a magyarság, a hazafias ügy védelmét, az alkotmányos korszak beálltával nem volt önfeláldozóbb fegyverese a hon ügyének, mint a zsidóság nem voltak hűbb zászlósa a magyar képviselőjelölteknek, mint a zsidóság.

Magyarosodott rohamosan a zsidó kereskedő, iparos, magyarosodott a tudomány embere, a zsidó művész és küzdött a magyar ügyért a zsidó író.

Ekkor kezdődött az egyház magyarosodása. Előljárt a főváros jó példával és követte a vidék. Nagy számban keletkeztek a magyar zsidó templomi énekek, melyek méltán sorakoztak a középkor és ujkor egyházköltői legszebb művei mellé.

Felhangzott a magyar szó a zsidó templomokban, és nincs az a felekezet, mely jelenleg jobb egyházi szónokokkal dicsekenék, mint Budapest, Arad, Nagyvárad, Szeged, Rév-Komárom és még számos városunk zsidó hitközségei.

De nem szabad felednünk azt sem, hogy azért, kivált öregjeink még szívesen hallgatják hébe-korba a régen megszokott német szót, melyet oly kitűnően tud összeegyeztetni a héber nyelv szellemével.

Ne rójjuk fel hibául. Hiszen tudjuk, hogy azért ezen öregek is a hazafiságra, honszeretetre oktatják gyermekeiket, hogy ezen öregek is a hazáért, a magyar honért imádkoznak.

Nem is helyeselhetjük azt a támadást, melyet a nemreg Sz. város rabbija ellen intéztek, mert német szónoklatot tartott, el kell itélnünk a község némely tagjának lármás tüntetését, melylyel a szónoklatot megzavarták.

Nincs senki, ki nagyobb örömmel fogadja a magyarosodást minden téren és épen e cikkünkben fejezzük ki az iránti örömmünket, hogy az egyház oly nagy mérvben megmagyarosodott, de, ha már nincsenek megelégedve a német rabbival, annak más jelét is lehet adni, mint az ilyen tüntetést.

Miért nem hívott meg Sz. is magyar rabbi jelöltöt? A rabbinak bizonyára nem lett volna kifogása ellene.

Mindenki legnagyobb örömmel fogadja a fiatal

hittudorokat, kik hivatva vannak rá, hogy a legközelebbi jövőben ők védjék felekezetünket ellenséges támadások ellen, hogy ők világosítsák fel azokat, kiket félrevezettek, hogy a zsidóság hazafias, hogy e hon zsidó lakossága minden ízében magyar.

Zsidók Franciaországban.

Ha szemléljük a helyzetet, melyet a zsidóság a modern társadalomban elfoglal és látjuk mintjátszának ebben előkelő szerepet a zsidóság hívei és képviselői, úgy látszik, hogy joggal lehet büszke mindenki, aki az olyannira üldözött törzshöz tartozónak vallja magát, ama törzshöz, mely amint az iga, mely alatt görnyedett, csak kissé engedett, a nemzetek szeme láttára, az emberiség ámulatára olyhamar érte utól az óriás léptekkel haladó polgárosodást.

A szellemi rabság, a megalázás kétezer éves korszaka nem tette tönkre a zsidóság szellemi teheségeit, nem fojtotta el a szép, jó és igaz érzetét.

Pedig hát nem lett volna-e várható, az az nem kellett-e volna attól tartani, hogy a zsidó vallás hívei, kiket minden nemzet kizárt kebléből, melyeknek csak csak a gyűlölet és megvetés jutott osztályrészükül, a vértanúság sötétségélt, sivár idején a személyes méltóság tudatát, a nagy eszmék és erények iránti fogékonyságot elvesztik, hogy a tudományok, művészetek, hogy az irodalom iránt semm hajlamuk sem lesz, hogy elveszti a zsidóság izlését, hogy nem fog gondolni a társadalmi és erkölcsi haladással.

Mily hosszú sorára az éveknek, az évszázadoknak lett volna szüksége ha a szolgaságban elaludt isteni szikrát, az elhomályosult szellemet újra felakarták volna élnikíteni? Csak háromnegyed része folyt le a századnak, melyben lehullottak az izraeliták bilincsei a Franciaországban hirdetett testvériség és egyenlőség elvei következtében. Felvetődött akkor a kérdés, hogy mi lesz a zsidóságból, mint viselkedik a modern társadalomban, hogyan fogja felhasználni szabadságát?

Nem vész-e el a harmincz milliányi lakosság közepette? Hiszen most is csak parányi százalékát képezik a lakosságnak a zsidók. Nem vezett el.

A néhány év elég volt arra, hogy a társadalom különböző elemeihez animilálódjanak.

Franciaországban is különösen a pénzügyi szakmában tüntek ki. Egyik író azon szempontból a korszak uralkodóinak nevezte a zsidókat. Hogy miért épen a pénzügyi szakma volt az, melyben leginkább érvényesült a zsidóság, arról már eleget írtak, de óvást kell emelnünk az olyan vád ellen, mintha ez a nemzetgazdasági ügyesség karöltve járna az uzorával, melyet oly nagyon szeretnek a zsidóság rovására irni.

Hol van nagyobb jóltevője az embertségnek, mint az ki vasutakat alapít, ki iparvállalatokat létesít, ki kereset forrásokat nyit a szegényeknek?

Pedig a vasutépítkezések, a társadalmi fejlődés érdekeit szem előtt tartó eszmék megvalósítása iránti mozgalmak élén majd mindenütt zsidókat találunk. Nem ban-

károk hanem a szó közönséges értelmében, hatalmas, intelligens férfiak, jelentékeny nemzetgazdászok, az ipar és kereskedelem oszlopai.

De a zsidóság épenséggel nem maradt meg a nemzetgazdaság, a pénzügy tervén.

A bíróság testülete, az orvosi kar, irodalom, művészetek, a szócik, politika, egyetem, tanügy, akadémia aránylag nagy számát a zsidóságnak sorolják tagjai és mondhatjuk legjobb tagjai közzé.

Franknak, Halevynak, Munknak, Cremieuxnek a két Pedaridesnek akadtak méltó utódai.

Bordenx nem bánta meg, hogy zsidó polgármestere volt, a negyvennyolczas válságos években tündöklött Cremieux Gondschaux, Tould miniszterek csillaga.

A szép művészetek nem egy zsidó művelőjét ismerik, a dráma nem egy zsidó mesterét.

A katonaságnak nincs oka szégyelme zsidó társait és a lakóság számához arányitva a zsidó katonaságot, tizszer több katona esik a zsidókra, mint más felekezetre.

A jótékonyágnak nincsenek, buzgóbb támogatói, mint a zsidók, kiknek árvaházaiban a legkülönfélébbmesterségeket tanulják az elhagyott gyermekek.

És el nem lankadt még a zsidóság; halad, folyvást halad. Nem fogja utjáról letéríteni néhány felületes zsurralista férczműve, és ha Drumont műve mégannyi kiadást ér is, a zsidóság továbbra is örvend annak az általános tiezteletnek és becsületnek melnek szabadulása óta mindenkor örvendett.

V. I.

A bacillusok.

Minő izgalomba ejtette a kolera az egész hazát? Milyen elszorult lélekzettel olvasta mindenki ennek híreit? Milyen izgatottság, milyen félelem volt mindenütt?

És mindez az apró bacillusok miatt.

A hatodik nagy hatalmat képviseli ez az apró jószág s mégis az a kis csapat orvos szembe mert velük szállni. A nemes cél megacézolta karjaikat erőt öntött csüggeteg lelkükbe s adott kitartást a küzdelemhez. Vagy nem nemes az a cél, mely egy város, egy megye, egy ország az emberek szenvedéseit igyekszik enyhíteni?

Lám a társadalomnak is vannak ilyen bacillusai. Vannak bacillusok, melyek a társadalom nyervezetét támadják meg, hirtelen elszaporodnak gátolják működésében felforgatják a rendet az erkölcsiséget megmételtyezik, aláássák a legszentebb eszméket a szeretet helyében felekezeti gyűlölséget szítanak, összetéveztik az enyém és tied fogalmát, törnek, zúznak, rombolnak mindent mit a nemes törekvés a szorgalom hozott létre, s folyton szomorú kitöréssel fenyegetnek, mint megannyi Vezuv.

Pedig, ha ezek a bacillusok kitörnek, nem használják ványkorház, a barakk, nem a szűrött forralt víz, inkább résen kell lennünk, nehogy a társadalmat kelljen eltemetnünk.

Ha valaha úgy mostani társadalmi viszonyaink között a vagyont az észszel szemben látjuk fölényt követelni: kell résen lennünk. A nemzetiség és vallás ellen izgatók a társadalmi renddel elégtelenek mind társulnak s hogy elv társakat szerezzenek, nyíltan titokban hatnak dolgoznak, a cél szentesíti eszközüket.

S mi kik a tornyosuló fellegeket látjuk, s egy-egy cikázó villám fényétől megborzadunk ölbe rakot képpel nézzük mindezt.

Nemes, nagyon nemes foglalkozás ám, ezen bacillusok ellen is küzdeni. Sokkal nemesebb még, mint a kolera-bacillusok ellen! mert az egész társadalom, s annak nem csak egyes része forog veszélyben.

És mégis hol vannak a társadalom bacillusai tanulmányozó orvosok, az azok behurcolását elszaporodását megakadályozó járványbizottságok? Sehol, sehol . . .

Kétségbe esve gondolunk a baj lehetőségére, járvány kiütésére.

A társadalom minden bacillusait még nem is ismerjük, annál nehezebb tehát velünk szemben a védekezés. Tanulmányozni kellene ezeket is, gyógyszereket találni felvesztőkre. Osztályozni kellene őket.

Ez feladata volna a sajtónak a minden nemesért sikra szállni kész sajtónak. Mert a sajtó kíséri leginkább figyelemmel a társadalom minden egyes mozzanatát; mert a sajtó a szív, mely a vizserek — a külvilág elhasznált vérét ujjá teremtheti.

Ébren kellene tartanit vallásos érzületet, mely az erkölcstelenségnek a társadalom bacillusai szülőjének esküdt ellensége. Mert a vallás, bármelyiket veszszük is — különböző formában ugyan, de egy célra törekszik arra, hogy erkölcsös jóra való embereket, hogy testvéreket neveljen, hogy a békét állandósítsa. Már pedig az erkölcsös jóra való s a békét állandósítani törekvő testvérek nem törekedhetnek a társadalmi rend megbontására, nem tehetik életük céljává az izgágóskodást.

Igenis, a vallásos érzületet kell felébreszteni mert a mai társadalom éppen ennek hiányát érzi, Ennek hiánya miatt állhat hadi lábón a jó és rossz. Ennek hiánya miatt kell küzdenie a jónak a rossz ellen. Ennek hiánya a mag, melyből a béke mezején a nemtelenség, a vádaskodás a kenyérrigység a vizsaly és gyűlölség fakad.

Ez a munka napokra, tanítókra vár, kik köszörükövei a nép lelkének.

A kik nemesen gondolkoznak, kik szívökön viselik a tarsadalom, az emberiség javát kik a haladás utjában nem akarnak gátokra bukkanni, azok meg álljanak csorba alakítsanak járványbizottságokat, tartsanak össze s többet észszel mint erővel építsék meg a védő sánczokat a társadalom bacillusai ellen s a vallásos észület ébrentartásával vegyék a fenyegető vésznek elejét.

A társadalom áldani fogja őket, mert életét mentik meg.

Haber.

Templombeszertelési ünnepély!

Örömnappja és lélekmelő ünnepe volt szept. hó. 24-én a nagybányai izr. hitközségnek. Ugyanis e napon, délután 4 órakor történt a kiköltözés a régi imaházból; a szép virágkoszorúkkal diszitett thorákat vitték a legtekintélyesebb hitközségi tagok az új templomba, a mely rendeltetésének lett átadva. Tehát végre valahára elkészült a kor igényeinek megfelelően épült szép és imbozans templom, a mely úgy a városnak díszére, mint a hitközségnek becsületére válik, mert ez által legszebb tanujelét adta vallása érdekében követésre méltó áldozatkésztségének.

Hogy a már régebbi idő óta tervezett templom építésének eszméje egyáltalán a megvalósítás stádiumába léphetett, az nagyobbára a hitközségi derék és ügybuzgó elnökének

érdeme, a ki fáradhatlan tevékenységgel és kitartással a különféle akadályokat és nehézségeket legyőzván, a szép cél elérése érdekében a nemes ügyhöz méltó buzgalommal és a legnagyobb odaadással sikerrel működött, a mi által Lővy Jakab ur elnökségének eredményes működéséről szép és állandó emléket biztosított magának az utokornál is.

Ugyszintén elismerést érdemel a hitközségi keurátor, Hirsch Ábrahám ur, a ki nagy tevékenységet fejtett ki az építkezés körül, és főképp fáradságának köszönhető, hogy a templom még az ünnepek előtt elkészült.

Örömmel regisztrálhatjuk, miszerint hitközségünk gyengébb neme is érdeklődik a templom díszes berendezése iránt és etekintetben különös dicséretet érdemelnek Davidovits nővérek, kik igen szép és művészies kivitelű aranyhimzési munkát készítettek a frigyl da elébe alkalmazandó értékes függönyön.

Sajnos hogy a hitközség nem hívott meg ez alkalommal egy a kor színvonalán álló hitszónokot, a ki képes lett volna honi nyelvünkön egy szép beszentelési beszédet tartani, a mely esetben a hitközség a város összes intelligenciáját és előkelő polgárságát is meghívott volna kiknek jelenletük nem csekély mértékben járultak volna hozzá az ünnepélyesség emeléséhez.

A helybeli rabbi mondott ugyan valami beszédfélét szokott modoróan és nyelvezetén, a melyet természetesen nem érthette se magyar se német.

(Utalunk vezércikkünkre, melyben ez irányban nyilvánítjuk nézetünket. Bizonyára leghelyesebb lett volna megnyitónak magyar beszédet tartani. Szerk)

Nagybánya 1886.

Spitz. J. Gyula.

Pusztulunk veszünk.

Ünnepeltünk. Fő és pót-imaházaink megmutatták, hogy még van felekezetünknek elég hive, Elég hive van akkor, mikor általános panasz: Pusztulunk veszünk.

Önkénytelenül is elgondolkozik az ember, hogy hát miért: pusztulunk, miért veszünk, ha ennyi hitsorosunk van?

Pusztulunk, veszünk, pedig a hivek nem fogynak, nem fogynak, nem fogyhatnak. Példányképpé vált családi életünkön még nem tört részt az erkölcstelenség, a kicsapongás. A házasságtörés vadházasság a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. S fajunk tagadhatlan szapora. Azt a kicsiny, alig $\frac{5}{10}$ %-nyi kikeresztelkedést nem érezzük. Nem is érezhetjük.

Nem ezért pusztulunk, veszünk, mert a hivek fogynak, hanem a vallásról kopik le mindinkább a himpor az igaz érzés, a mély érdeklődés. Nem a hivek fogynak, hanem a vallásos meggyőződés van ingo félben.

S mért van mindig-ez? Mert nincsen zsidó intelligenciánk.

Nem olyan intelligenciáról beszélek, mely abban keresi az előkelőséget, a tekintélyt, hogy hátat fordít néhány évezred alatt fölveörzött czélszerű szokásainknak, törvényeknek és minél inkább hasonlová igyekszik lenni a más

felekezettbeliekhez, Nem! mert ilyen intelligenciák fájdalom szép számmal van.

De olyan intelligenciánk melynek van társadalmi állása, mely a kor vonalán áll s a mellett még zsidó és zsidó vallású, olyan intelligenciák bizony nincs!

S hogy nincs annak mi magunk vagyunk az oka.

A fővárosba az ország különböző részeiből özönlő tanuló ifjuság legalább, ha már a helybeliekről (a kivételt persze mindig megilleti a tisztelet) a vallás tanítás elhanyagolása miatt nem is szólhatunk, dispoálva van hogy felekezetünk intelligenciáját képezze. Mert a vidéken képzett ifjuság, habár nem is szerezhethet olyan általános sokszor épen üres műveltséget, mint a fővárosi, vallását ismeri szegéről végre s annak szellemében van nevelve.

S mit tesz felekezetünk, hogy a vallását ismerő s annak szellemében is, de csak mint regruta cselekvő vidéki ifjuságot a jó uton megtartsa Kiszóritja az imaházakból. Oda vet 450 szegény ifju számára 90, mond kilenczven belépti jegyet az imaházakba s még meg is szóritja hogy azok másra át nem ruházhatók. Nehogy valaki (rendesen szemes fővárosi) ha megunva az áldogalást és taszigálást pihenni mer, azt valamelyik kollegájának ki törtenesen nem született burokban át engedhesse.

Igy aztán megtanulhatja az a gondolkodást is megszokott ifjuság, hogy az istenhez csak annak szabad fordulnia, a ki szerencsés csillagzat alatt jött a világra vagy a kinek pénze van. Pedig azoknak kik nem szerencsés csillagzat alatt jöttek a világra talán valamivel nagyobb szükségük van az imaházra, hol istenhez emelkedve az ígét hallgatva szereznek kis kitartást a lét küzdeleméhez- kis balzsamot anny friss sebre s hitet a jövőben. S jól mondta Arany:

„A szegénynek drága kincs a hit:

Türni és remélni megtanít,

A szegény ifju, bár így az ige hallgatásától el van zárva az ünnepek alatt az előadásokra nem jár, nem járhat a többi kedvéért sem Jól van: tegye. Amit ezáltal mulaszt könnyen potolhatja.

De egy másik, komolyabb baj is jár evvel. Az unalom sokan elmondták már minden rossznak szülője. S a mai ifjuságnak igen csekély része az, mely nem hajlik a rosszra. Összeverődik hát néhány ember s betelepszik valamelyik az isten háta mögé dugott kávéházba. Ott aztán megindul a nézett csere, melynek vége rendesen az első lépés a vallásos meggyőződés megingatásához s folytatása a billard meg a kártyaasztal; ünnep napokon aztán eszem-iszom dáridó mulatás, A képet nem kell tovább körvonaloznom.

Tessék, uraim, így nevelik vallásos szellemben az ifjuságot, vallásunk intelligenciáját. De a panasz még is ott leng ajkukon: pusztulunk veszünk. Összeacsapják kezeiket, ha gondolnak a fenyegető vészre, mely mind nagyobb gyűrűben terjed.

Jajgatnak ha látják a bomlást.

Önökön áll hogy ne kelljen panaszkodniok ne kelljen kezeiket összeacsapniok ne kelljen jajgatniok. Változtassanak a dolgon! Még nem késő. Nyujtsanak módot annak a tanuló

ifjuságnak, mely év közben kettős munkával lévén elfoglalva tanulmányai folytatásával és az önfentartás küzdelmeivel úgy is ritkán ér rá vallásos érzületét kielégíteni, hogy legalább nagyobb ünnepek alkalmával ne legyen kénytelen vétkezni. Nyitassék az ünnepekre egy külön imaház a tanuló ifjuság számára pl. a seminarium épületében, ha már a meglevő imaházak szükeknek bizonyultak.

Ha bár el is késett az idén az eszme megvalósítása jövőre annál inkább fel kellene karolni. (Közöljük e cikket, mint az egyetemi ifjuság egy részének véleményét, mely különben, mint utolsó lapunkból kilátszik nem minden részében egyezik meg saját nézetünkkel. Szerk.)

H-r S.

Levelezés.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

A lefolyt újévi ünnepek alatt Dr. Fischer Gyula a magyar rabbiképző-intézet jeles hallgatója tartotta nálunk az ünnepi beszédet, az első napon magyar, a másodikon napon pedig német nyelven. Mindkét beszéde a derék hitszónoknak annyira felvillanyozta a kedélyeket, hogy a rabbikérdés legott acuttá vált.

A helybeli gymnásium zsidóvallású ifjusága óriási bábérkoszorút nyújtott át a hazafias hitszónoknak. Ez alkalommal Pollák Adolf VII. oszt. b. tanuló következő beszédet mondta el:

Főtisztelendő lelki atyánk! Mai napság, az anyagi javaknak örvendő eme romlott korban, inkább, mint valaha akármilyen vallású egyénnek szüksége van a lelki épülésre. És mi által érhető el e tekintetben inkább a cél, mint az egyházi beszédek által. Az egyházi beszédek, mint a kialvó félben levő tüzre öntött olajcseppek, szivünkben a Mindenható iránt kelő érzelmeinket emelik. nagyobbítják. És, ha valamely egyénnek, akármilyen vallású legyen is az, szüksége van az Istenben vetett bizalomra, ha minden vallású egyénnek szüksége van a lelki épülésre, úgy bizonyára szükségét érzi ennek a még mindig elnyomott zsidóság. Hogy mily nagy mértékben emelik az egyházi beszédek a vallásosságot, azt csakhamar belátták a magyar zsidók is; s hogy alaposan képzett, a kor műveltsége színvonalán álló egyházi szónokaink legyenek, hazafias kormányunk hathatós pártfogása mellett megállapíták az orsz. magyar rabbi-képző intézetet, mely intézet egyik tudós növendéke Ön is, főtisztelendő ur, kinek a két nagy ünnepnap alkalmával tartott beszédei mély, leirhatatlan hatást gyakoroltak mindenkire, s így a győri főgymnázium zsidóifjuságára is. Minek magasztaljam ama nagyszerű beszédeit, minek szoljak fennsége tárgyáról, nagyratörő eszméikről? Mit szaporítsam a szót, dicsérvén Önnek megragadó előadási képességét? Én mindezt feleslegesnek tartom. Azt mondja a classikus író: „verba volant, sed data manent“ és ezen elv után indulva én is kérem Önt, fogadja kegyesen a győri főgymn. zsidóifjuságának hálás tisztelete jeleül eme csekély emléket, és későbbi áldásos működése közben e koszorura pillantva, jusson eszébe a minden nemesért hevülő és a

magyart minden idegennél előbbre helyező győri főgymnasium zsidóifjusága. Isten, a Mindenható, éltesse Önt számos éven át szeretett magyar hazánk fényére és a magyar zsidóság dicsőségére! Éljen sokáig.

A nagy lelkesedéssel elmondott beszédre a kitüntetett hitszónak alig tudott felelni és ez volt a legszebb felelet. A képzőintézet büszke lehet növendékeire. A győri szószerk-ről már három szónokot volt szerencsénk hallani. Neumann nagykanizsiai, Bárány debreczeni és Fischer alighanem győri hitszónokokat. Egyik tulszárnyalta a másikat. Áldott az intézet. melyből ily férfiak kerülnek ki.

— n.

Az Ország-Világból veszszük át hazánk koszorus költőjének következő gyönyörű költeményét:

Énekes könyvemből.

A szabadulás ünnepén.

Lobogó lángban, csipkebokorban
Zendült meg égi szózatod:
Horeb hegyén, a szentelt vadonban
Ott szólítád szolgálodat, ott.
Saru- megoldva lépett
A bokorhoz, mely égett,
Égett és el nem hamvadott.

Hosana néked, megváltó láng te,
Hosana néked, égi fény!
Szabadságunk híj öre valál te
A rabság hosszú éjjelén.
Egyptom gyászöldének
Vasgőgjét te töréd meg
Robogó harcok szekerén.

Éjnek évadján Zevaoth Isten!
Végig suhintod pallosod,
S megveréd első szülötteikben
A népet és a zsarnokot.
Kavargó zord éjfélen
Győztél az ellenségen
És zengjük ma diadalod.

Tömjénünk illata feléd szálldos
Csodáid emlékezetén,
Ki béklyót fördelsz s rabszolgaságot
Nem türsz meg a földkereken.
Emelj, urunk, magadhoz
A szabadság magasztos,
Világra szóló ünnepén.

Kiss József.

KELLA.

Elbeszélés.

Írta: K. G.

(Folytatás.)

— Lásd, mielőtt a falura kihuzozolták, azt üzente, hogy kiszabadít téged, még ha gályára itélnék is vallo-másáért.

Kálmán tagadólag intett.

— Ah, ingadozol? Nem bocsátasz meg neki? Pedig Isten meghallgatja imánkat és megbocsát, ha bűnösök vagyunk és megtérni igyekszünk. Foglyokat etetni és vigasztalni Isten törvénye és ha megbocsátasz Zodeknek. . . . .

— Ó szeret, és a legerényesebb nő sem marad érzet-
ketlenül.

— Ne káromolj, kiálta a leány és kezével betapasztotta Kálmán száját. Te nem szeretsz engem. Ki meg nem tud bocsátani, az szeretni nem tue.

— Nos, jól van; angyal vagy! Tégy a mint és ami tetszik

Kella besietett a börtönépületbe és alig negyed óra alatt kieszközölte, hogy Kálmánnal meglátogathatta Zodekét.

A szerencsétlen hangos zokogásba tört ki, midőn a belépőket megpillantotta. Az erény fénye, mely a szerel-mesekből tündöklött felé, megvilágosították lelke sötétsé-gét és Zodek érezte, hogy szive ros, kegyetlen.

— Oh, Kella, Kella! ha te lettél volna mellettem, őrangyalom lettél volna, oh, akkor nem mentem volna a bűn ősvényére. De már most későn van!

— Soha sincs későn, szólta Kálmán és kezét nyujtott a zokogónak. Hiszen még fiatal vagy.

— De megtört és beestelen vagyok. Elfognak itélni, mert hamisan tanuskodtam!

— Csak vallj igazat, mondá Kella, bánd őszintén bűnödöt. Viselkedjél jól fogságod alatt és gondolj Istenre, a birák birájára.

— Megteszek érted, amit csak tehetek, mert Kella kívánja

— Menj hát Ratisbonnehez. Ő az elsass zsidók jól-
tevője. Az ő szava menekülést hozhat.

— Magam megyek oda, szólta Kella talán enyhítik büntetésedet. Hiszen te csak közvetítője voltál Jaklinak.

— Oh, az a gazember! Négy éve, hogy érte köve-
tem legrútabb dolgokat.

— Elmegyek a rabbihoz. Bizonyára fog róla gondos-
kodni, hogy kellő étkeket kapj. Még pénzt is fogunk kül-
deni, de aztán maradj ám az igazság utján.

— Szólj, mit tegyek?

— Tedd jóvá, amit Tony ellen elkövettél.

— Hogyan.

— Beszélj el mindent, mit Jaklinak tettél. Csak te tanuskodhatol ellene.

Zodek habozott, majd meg reszkető hangon mondá el a bűnök lajsromát, melyeket Jaklival követet el.

— Ezzel fogom kényszeríteni a vén zsugorit kiáltá diadalmasan Kella. Ne félj Zodek, csak neki szólok és, ha fenyegetéseimnek nem enged, akkor titoktartó leszek mint a sir.

Távoztak és Zodek zokogva vetette magát szalma-
zsupjára.

XI.

Sátoros ünnepét ülték. Kella gazdája a háza megett elterülő réten gyönyörű sätort építtetett. A jó Cohen úr ugy

kivánta, hogy Kella eljegyzése a sátorban menjen végbe.

Ugy is történt, de mikor az ősi szokás szerint a tányért összetörték, észrevették, hogy hiányzik a jegyes.

— Hol van Kella? kérdék minden oldalról és Kálmán titokzatosan mosolygott. Hasztalanul keresték a leányt és végre be sem várván érkeztek, megkezdték a táncot,

Kella Jaklihoz ment. Eljegyzése napját akarta felhasználni arra, hogy valódi jótettet végezzen.

— Mit akarsz, kiáltá Jakli. Eredj tovább ostoba zsidó, mitsem akarok rólad tudni.

— Ugyan, ugyan már mire való volna a zsidókat annyira gyűlölni, szólta Kella tréfás hangon.

— Átkozom és gyűlölöm őket szivem mélyéből.

— Természetesen, hiszen kegyelmed becstelen ember.

— Mit merészelsz? szemtelen!

Kella tudta, hogy Jakli inkább felel sértésre, mint hízegésre, zavartalanul folytatta beszédét.

— Igenis, becstelen és saját érzelmei szerint ítéli meg az embereket. Minden embert gonosznak hisz kelmed és csak azért szidja épen a zsidókat, mert azok rá sem hederitenek.

— Ne untass már! Mit akarsz?

— Ezt az engedélyt írja alá; adja beleegyezését leánya férjhez meneteléhez.

— Eredj pokolba leánnyal együtt. Eredj ha élted kedves!

— Mem megyek, míg alá nem írja az okmányt. Ohó, tudom én ám a Mihály, Keresztély meg a Lakatos Pista esetét. Elbeszélte nekem Zodek.

Jakli hátratántorodott.

— Ugy ám! Tudom, mint uzsoráskodott, hogy szitta ki vérüket; megmondott Zodek mindent, megvannak a tanuk és Zodek is kelmed ellen vall.

— Hát mit adtál azért néki? Zodek ingyen ki sem nyitja a száját. Előre fizetted ki?

— Ha holnapig az okmány nincs aláírva, Zodek feljeleníti kelmedet. Tudom, hogy nem fél a börtöntől hogy még a pokolba is beletörödnék, de gondoljon a Verg Hansi esetére.

Nem csak fogságra ítelték, hanem meg kellett térítenie mindazt, mit a szegény parasztoktól kicsalt. Ugy vigyázzon hát magára, ha kelmedet bezárják, hát ezt a kassát kinyitják és aztán vége a gazdagságnak.

— És, ha beleegyezem? szólta Jakli hosszas meggondolás után.

— Akkor elmegyünk Párisba. Maringreteinek nem kell az anyai része. Tudja, hogy Kelmed nem tudná megadni.

— Maringrete küldött téged?

— Ej, ki ne mondja nevét; elég, ha engem sérteget; zsidólány vagyok, megtanultam tünni, de Maringretet hagyhatná nyugton. Hiszen, ha férfi volnék, ugyan nem sértegetné!

Ha a gyertya égett volna, láthatta volna Kella Jakli holthalavány arcát.

— Nem volt igazam, szólta Jakli; tudom, hogy te jóra való leány vagy.

— Ugyan, ne hizelegjen! Hej, ha kelmed is olyan áldott lélek volna, mint a boldogult tésasszonz! Bizonyára kelmedért imádkozik.

Jakli összetépte ez okmányt.

— Itt a papiros. Nincs szükségünk reá. Belegyezem.

Két puha kar ölelte át az öreg nyakát.

— Atyám, drága atyám, zokogott Maringrete, ki szintén hallgatta a párbeszédet, köszönöm ezerszer. Ugy-e odahagyja mesterségét és nyugodtan él ősz napjaira. Én soha, soha el nem hagyom.

Egy napon kelt egybe a két pár. Tony átvette Jakli kovácsműhelyét, Kálmán pedig felhagyott házalásával és valosította régi terveit, — elment Párisba.

A jó barátok élénk levelezésben állottak egymással, öt év múlva harmadik lépett szövetségükbe — Zodek.

Kálmán vetélytársa fogsága után Amerikába ment és ott gyorsan, de becsületes uton meggazdagodott. New Yorkból megható levelet intézett Kálmánhoz, hangsúlyozta becsületességét és kérte, hogy adja nőül testvérét.

Kálmán elborult homlokkal nézte a levelet.

Kella hízegőn czirogatta férfias arcát.

— Ugyan, hadd jöjjön, Ugye Zelma, jöjjön?

Kálmán nővéreire pillantott. A leány irult-pirult és alig tudott hová lenni,

— Ejnye, hát ha úgy vagyunk, hadd jöjjön!

És el is jött Zodek el is vitte a leányt és a lakodalmon együtt volt a három házaspárnak meg két gyönyörű gyermek is, Tony, Kálmán fia, és Kálmán, Maringrete leánya.

H I R E K.

— Az orsz. izr. tanító képző intézet önképzőköre és segélyző egylete vasárnapon f. h. 3-án alakultak meg. Az önképző kör elnökévé B a l o g h Á r m i n tanár, ifjusági elnökévé H o c h J ó z e f, titkárrá S t e i n h a r d t J á n o s, pénztárossá M ü l l e r A d o l f, könyvtárossá B r e i t e n s t e i n I z s á k választattak meg. A segélyző egylet tiszteletbeli elnöke D e u t s c h H e n r i k igazgató, tanárelnöke H a j n o c z y dr. pénztárosa S v a r t z M ó r tanár. A z o r s z á g o s izr. r a b b i képezde önképző köre szintén vasárnapon alakult meg. Tanárelnökké B á n o c z y J ó z e f dr., ifjusági elnökévé F l e s c h Á r m i n dr. titkárrá D i á m á n t G y u l a választattak meg.

— II. Frigyes porosz király halálának századik évfordulóját múlt hónapban ülték meg Németországban. Ez alkalommal lapunk egy barátja két érdekes adomát küld be hozzánk: A nagy királynál protestans püspöki székért folyamodott valaki. Frigyes sajnálkozva jelentette ki, hogy az állomás már el van foglalva. Ej, tevé hozzá, pedig volna jóra való katolikus püspökség! Nyolcz nap múltán megint megjelent a folyamodó. „Felség, felvilágosodott szellemem, katolikus lettem!” Pedig megint elkésett, mert Paulus esperes tegnap kapta meg az állomást. De tudja mit, meghalt a főrabbi, ha nagyon siet, tán meg

lasztják helyébe a zsidók. — A jóságos uralkodó egykor kolduló nyomorékot szólított meg, kit a leereszkedés anynyira felbuzgatott, hogy állomást kért a királyi udvarnál., Mily vallásu vagy? „Zsidó vagyok.“ Az uralkodó, kinek elve volt: Országomban mindenki saját kedve szerint üdvözölhet, értésére adta a koldusnak, hogy zsidót nem alkalmazhat. Nehány nap multán kihallgatásra jelentkezett a nyomorék és bejelentette, hogy kikeresztelkedett., No akkor megfogadlak gyorsfutárnak?., „Ah, felséged tréfál szolt a koldus és béna lábair tekintett., Dehogy, hiszen ki két nap alatt elfut egy Istentől a másikig, az ugyan gyorslábu lehet.

— **Üdvözés.** A Neue Freie Presse teljesen megbízható forrásból következő esetről értesül: Galicziai Cieszanov községben a zsidó ujévet megelőző héten több községhez felhívást küldtek. A felhívás a szokásos hivatalos hangon volt fogalmazva és el volt látva a kerületi kapitány aláírásával és a hivatalos pecséttel. Felszólittatik a község, hangzott a körözüvény, hogy 1886. szeptember hó 29-ikére este 9 órára készüljön el úgy, hogy legalább száz fiatal, derék legényt kaszával és baltával Cieszanovába küldhesse nek, hogy azok a zsidókat legyilkolják és kizsákmányolják, mert ez időben ujév lévén, együtt lesz minden zsidó. Ezen öldöklést a lemergi tartomány gyűlés, valamint a bécsi képviselőház is elrendelte és szentesítette. Az irományokat hitelesíti Ciszka kerületi kapitány hűen utánczolt aláírása és a spanyolviaszk hivatalospecsét. Bár a nép nem ismeri a felekezeti gyűlölködést, az eset mégis szomorú következményeket vonhatott volna maga után szerercsére a lublie-nici biró megmutatta a felhívást a papnak, ki felismerve a gonosz szándékot a városba sietett és értesítette a kapitány Ciszka Rezső ur rögtön megindította a vizsgálatot és megis találta a körözüvény íróját, ki tizenöt éves, teljesen műveletlen suhancz, egyik ciaszenovi hentes és vendéglős fia. Ez be is vallotta, hogy az irás az övé, de a körözüvény szerkeztőjét meg nem akarta nevezni és csak annyit mondott, hogy az ur atyja vendéglőjébe szokott járni. A pecsétet elhasznált, marhaszállító levelekről szedték le. — A suhanczot rögtön elzárták és a zsandárságot utasították hogy szedje vissza a körözüvényeket.

— **A izr. nőegylet** népkonyhája a kolerajárvány alatt ujból kihivta magának az egész sajtó dicséretét. Magunk is csak legnagyobb örömmel veszünk erről tudomást, de megjegyezzük azt is, hogy tanulókörokből panasz érkezett be hozzánk, hogy a szegény tanulók épenséggel nem válogatott társaságban kénytelenek ebédjüket elkölteni. Minden demokrata hajlamunk mellett is helyesnek tartjuk, ha a tanulók maguk közt ebédelhetnek és bizonyára helyesnek fogja tartani ezt a t. nőegylet is.

Fischer Gyula dr. györi működéséről máskézből is vettünk tudósítást, mely szintén legnagyobb dicsérettel szol a fiatal hitszónok kitünő beszédeiről Örvendetes tudomásul vesszük, hogy Fischer ur buzdításának már is van annyi sikere, hogy az ifjuság minden szombat délután vallásos beszédet ohajtana hallani és e czélből már meg is kereste az izr. hitközség elnökségét. Valószínű, hogy a jelenlegi agg rabbit, Ranschburg dr. urat Fischer fogja felváltani.

Szerkesztői üzenetek.

Sch. B. urnak, Győrött. Köszönjük. Szives üdvözet a derek ifjuságnak.

S. S. Budapest. Jövő számban.

S. Gy. urnak, Nagybánya köszönjük a tudósítást. Legyen többször is szerencsénk.

Az

EQUITABLE

életbiztosító-társaság New-Yorkban

alapított 1850-ben.

Biztosítási tőke 1884. decz. 31-én	788,993.384 o. é. frt,
a társaság vagyona „ „ „	148,312.910 o. é. frt
nyeremény tartalék „ „ „	26,733,223 o. é. frt
az 1884-ben kötött új biztosítások	
összege	316,436.495 o. é. frt
az egésznyeremény a biztosítottak közt osztatik szé	

Minden kötvény három év mulva megtámadhatlanná válik.

Magyarországra vezérképviselőség

Budapest, VI. Andrassy-ut 12. sz.

„THE GRESHAM“

életbiztosító társaság Londonban.

Magyarországi fiók:	Ausztriai fiók:
Budapest, Fer. József-tér 5.	Bécs Gizellastrásse 1. sz.
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona . . . . . frk. 91.064.543.54
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1884. junius 30-án . . . . . „ 17,926.068.77
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság feunállása óta (1848) több mint 1. . . . . „ 164.776.000—
A legutóbbi tizenkét hónapos üzleti idő alatt a társaságnál . . . . . „ 66.393.200.—
értékig nyujtottak be ajánlatotk, miáltal a társulat fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke . . . . . „ 1.391.163.329-
értékre megy. — Tervezetek és minden közelebbi felvilágosítások az osztrák-magyar birodalom minden nagyobb városban az ügynök urak és a magyar és osztrák fiókok által adatnak.

Bazilika sorsjegyek kibocsátása.

PROSPECTUS.

O császári és apostoli királyi felségének legkegyelmesebb engedélyével a vallás- és közoktatási magyar királyi miniszter által

800.000 darab

5 o. é. forintról szóló, (8000 sorozat 100—100 számmal) nyeremény-kötvény bocsátatik ki. Ezen kölesön azon alap beszerzésére szolgál, melynek feladata a Budapest lipótvárosi Bazilika kiépítése, magyarhoni egyházi műemlékek, ezek között a budai koronázási templom, a kassai székesegyház stb. restaurálása s fentartása. Ezen kölesön 50 év alatt nyilvános sorsolások útján törlesztetik. A sorsolások törlesztési- és nyeremény-sorsolásokból állanak, s a törlesztési időszak alatt a törlesztési sorsolásokon kívül 102 nyeremény-huzás történik; ezen nyeremény-huzásokban a melléknyereményeken kívül 2000,000 frtos, 120,000 frtos, 100,000 frtos, 75,000 frtos, 60,000 frtos, 50,000 frtos, 20,000 15,000 frtos, 10,000 frtos főnyeremények huzatnak. — Az első sorsolás 1886. november 1-én történik

120,000 frtos főnyereménynyel

továbbá egy 5000 frtos, három egyenként 1000 frtos, 4 egyenként 500 forintos, 20 egyenként 100 forintos, 50 egyenként 50 frtos, 62 egyenként 25 forintos nyereménynyel. Minden egyes nyeremény-kötvény két részből áll és pedig: 1. magából a nyeremény-kötvény és 2. a nyeremény-szelvényből. — Ha egy nyeremény-kötvény a törlesztési sorsolásban huzatik, a tulajdonos a kötvény beszolgáltatása ellen a legalább hat forinttól tíz forintig terjedő törlesztési összeget megkapja, míg a nyeremény-szelvény visszaadatik s az a további nyeremény-huzásokban is részt vesz. Ha ellenben egy ily kötvényre nyereményhuzásban esik nyeremény, az a nyeremény-szelvény beadása ellen fizettetik ki, míg maga a nyereménykötvény a tulajdonosnál marad, mindaddig, míg valamely törlesztési sorsolásban a 6 firtól 10 firtig terjedő minimális összeggel ki nem huzatik. — Minden nyeremény-kötvény (Bazilika sorsjegy) tehát legkevesebb 6 firtól 10 firtig terjedő összeggel fizettetik vissza, de azonkívül nyeremény-szelvénye által igérvényt is képez, mely által a nyeremény-huzásokban részvételi jog biztosítatik. — Ezen kölesön nyereményei nincsenek nyereményadónak alávetve s azok kifizetésnél csakis a $6\frac{3}{10}\%$ -os díj vonatik le. — A törlesztési- valamint nyeremény-összegek két hóval a sorsolás után a magy. kir. központi állampénztár által fizettetnek ki. Ezen kölesön biztosítékául szolgál a sorsolási terv szerint a kötvények s nyeremények fedezetéül szükséges s a magy. királyi központi állampénztárnál letett s ugyanott kezelt törlesztési alap, továbbá 100,000 frt mint tartalékalap s végre a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által visszatartott 500,000 frt, mely a kötvények s nyeremények teljes törlesztéseig mint tartalékalap külön kezeltetik. A Bazilika-sorsjegyek a budapesti valamint bécsi hivatalos tőzsdetapokban jegyeztetnek. Ezen sorsjegyek ezenel forgalomba hozatnak s bejelentések azokra az alábbi feltételek mellett

f. évi október 12-én

elfogadtatnak. — A sorsjegyek ára 8 frt 50 kr darabonként. — Minden bejelentett darab után 2 frt biztosíték teendő le készpénzben vagy napi árfolyam szerint számítandó értékpapirokban, ezen biztosíték a bejelentésre esett sorsjegyek átvétele alkalmával beszámítatik, illetve visszaadatik. — Az egyes bejelentési helyeknek adandó mennyiséget az alólírott bankok fentartják maguknak, s minden egyes bejelentési hely fel van jogosítva a reá esett darabokat a nála történt bejelentésekre belátása szerint felosztani. A bejelentésekre eső sorsjegyek folyó évi október 20-tól 27-ig az illető bejelentési helyeknél veendőik át a vételár lefizetése ellen.

BEJELENTÉSEK ELFOGADTATNAK:

Budapesten: a Magyar leszámítoló- és pénzváltó banknál, Dorottya-utca, Wurm-udvar, a Pesti magyar kereskedelmi banknál, Dorottya-utca 1. sz., a Magyar országos banknál, Nádor-utca 4. sz.

Aradon: az Aradi kereskedelmi és iparbanknál.

Beszterezebányán: a beszterezebányai takarékpénztárnál.

Debreczenben: a debreczeni kereskedelmi és iparbanknál.

Esztergomban: az esztergomi takarékpénztárnál.

Fiumében; Leopoldo Windspach urnál, Franco Corossacz & uraknál.

Győrött: a győri általános hitelbanknál, Jerfy Antal és fiai uraknál.

Kassán: a kassai kereskedelmi bank rész.-társ.-nál.

Kolozsvárott: Hutflész Károly urnál.

Nagy-Kanizsán: a nagy-kanizsai keresk. és iparbanknál.

Nagyváradon: a biharmegyei takarékpénztárnál.

Nyitrán: a nyitrai kereskedelmi és hitelintézetnél.

Pécsett: Schapringner J. urnál.

Pozsnyban: a pozsonyi keresk. banknál, Eödl Tivadar urnál.

Szegeden: a szegedi keresk. és iparbanknál.

Sopronban: a sopronyi építési és földhitelbanknál.

Temesvárott: a temesi takarékpénztárnál.

Ujvidéken: Kleintsek József urnál.

Zágrábban: a Horvát leszám. bknál, a Horvát keresk. b. váltónál.

Bejelentések elfogadtatnak az egész osztrák-magyar birodalom nagyobb városai pénzint.-nél és váltóh.-nál is. A bejelentésekhez szükséges mintapéldányok az egyes bejelentési helyeknél rendelkezésre állanak.

Budapest, 1886, október havában.
Bécs,

Magyar leszámítoló- és pénzváltóbank. Union-Bank, Pesti magyar kereskedelmi bank.

Bécsben.